

Postadress: Mäster Samuelsgatan 60, 111 21 Stockholm
Telefon: 08-700 13 00
E-post: registrator@arbetsgivarverket.se

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se
Ert dnr Fö2025/00151

Betänkandet Plikten kallar! (SOU 2025:6)

Arbetsgivarverket besvarar denna remiss med utgångspunkt i ett statligt arbetsgivarpolitiskt perspektiv.

Utredningens uppdrag är att utreda hur det civila försvaret kan tryggas genom att analysera och bedöma behoven av personalförstärkningar inom verksamheter som är viktiga för totalförsvaret vid höjd beredskap.

Arbetsgivarverket instämmer i utredningens bedömning i stort, men vill framhålla följande synpunkter.

Kan pliktpersonal snedvrider konkurrensen? (kapitel 16)

Utredningen lyfter fram att staten kan få specialistkompetens som inte finns eller som det råder brist på i den offentliga verksamheten genom avtal med personer från näringslivet. Samtidigt framhålls att om personal tillhandahålls från statens sida till vissa totalförsvarspliktiga privata företag så kan det stå i strid med EU:s regler om snedvriden konkurrens. Utredningen uttrycker viss osäkerhet om rättsläget men menar att anvisningen av civilpliktiga inte ska ses som en ekonomisk aktivitet utan som utövande av offentlig makt.

Det är enligt Arbetsgivarverket bra att problemet med risker för snedvridning av konkurrens uppmärksammas i utredningen.

Behov av tydligare terminologi (kapitel 19)

Ordet krigsplacering bör enligt utredningen reserveras för de personer som krigsplaceras enligt lagen om totalförsvarsplikt, det vill säga civil- och värnpliktiga.

För övriga personer som registreras hos Pliktverket, och som ska ingå i det civila försvaret, föreslår utredningen att ordet beredskapsregistrering ska ersätta ordet krigsplacering.

Vidare menar utredningen att de bemanningsansvariga i det civila försvaret inte ska beredskapsregistrera sina anställda hos Pliktverket. I stället för registrering kan arbetsgivarna göra disponibilitetskontroller för att ta reda på om de anställda har åtaganden som innebär att de måste lämna arbetsplatsen vid höjd beredskap. Det är således enbart personer från frivilliga försvarsorganisationer och andra som träffat avtal med myndigheten om tjänstgöring vid höjd beredskap som ska beredskapsregistreras.

Utredningens förslag om en förändring av terminologin (krigsplacering respektive beredskapsregistrering) och att de anställda inte behöver registreras har ifrågasatts.

Tre av utredningens experter, från Arbetsförmedlingen, Försvarsmakten och Pliktverket, har framfört att en förändring av terminologin kan vara förvirrande, då den nu etablerade terminologin är väl förankrad bland myndigheterna. I stället för att införa ett nytt begrepp, beredskapsregistrering, borde skillnader i existerande system tydliggöras genom ökad information och ett förtydligande av lagstiftningen. Att inte registrera de anställda hos Pliktverket innebär ett omfattande arbete med att avregistrera personer som är krigsplacerade med anställningsavtalet som grund. Felinvesterad tid i det allvarliga säkerhetsläge som nu råder menar experterna.

Arbetsgivarverket kan dela de farhågor som anges ovan. Att gå från begreppet krigsplacering till begreppet beredskapsregistrering borde, för klarhets skull, genomföras inom hela totalförsvaret. Om begreppet beredskapsregistrering ska tillämpas, borde det enligt Arbetsgivarverket användas av såväl det civila försvaret som av Försvarsmakten när så är möjligt. Det är viktigt att se totalförsvaret som en helhet.

Att i närtid avregistrera anställda som är krigsplacerade hos Pliktverket och att ersätta registreringen med disponibilitetskontroller kan enligt Arbetsgivarverket stöta på praktiska problem. Mot förändringen i sig har verket inte något att erinra.

Allmän tjänsteplikt (kapitel 20)

Av utredningen framgår att den allmänna tjänsteplikten aktiveras av regeringen. När den är aktiverad har myndigheterna under regeringen att besluta om vilka som omfattas av den allmänna tjänsteplikten och även att anvisa personer arbete. Ett beslut om allmän tjänsteplikt innebär att en stor del av landets arbetskraft kan komma att utföra sitt arbete under straffansvar. Utredningen framhåller att ett sådant beslut därför inte får tas alltför lättvindigt.

Arbetsgivarverket vill i sammanhanget understryka att det är nödvändigt att möjligheten att besluta om allmän tjänsteplikt finns att tillgå och att den möjligheten utgör ett viktigt verktyg för totalförsvaret.

Säkerhetsskydd och säkerhetsprovning (kapitel 25)

Enligt utredningen ska en person säkerhetsprövas innan denne börjar en utbildning som civilpliktig, om det kan antas att personen efter utbildningen ska placeras på en säkerhetsklassad tjänst.

Försvarsmakten säkerhetsprövar samtliga värnpliktiga innan de genomför sin grundläggande utbildning. Vad som skiljer en värnpliktig och en civilpliktig ur säkerhetsskyddshänseende framgår inte av utredningen. Enligt Arbetsgivarverket bör frågan om det ska vara skillnader mellan värn- och civilpliktiga ur säkerhetsskyddshänseende ytterligare utredas.

Beslut i detta ärende fattas av generaldirektör Ann Follin. I den slutliga handläggningen deltog gruppchef intressebevakning Per Åkesson, förhandlingschef Andreas Nyström, stabschef Anna-Karin Jansson, chef arbetsgivarutveckling Åsa Krook, kommunikationschef Lars Andrén, chefsjurist Hanna Schmidt, arbetsrättsjurist Lars Åström och föredragande rådgivare Anna Fredriksson.

Ann Follin

Anna Fredriksson

Detta beslut har fattats elektroniskt och saknar därför namnunderskrifter.